ԵՐԱՊԱՏ

Տարեգրական Հատոր

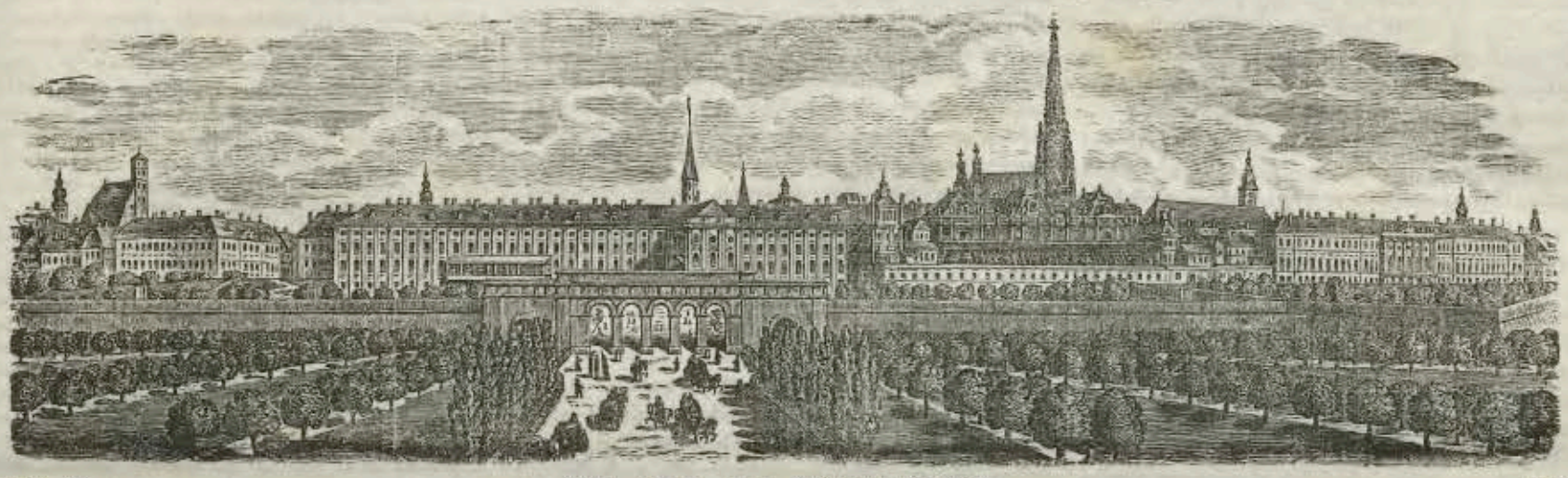

Թիւ 7 — **14 (2) ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ** — **1853**

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԽՍՏՐԻԱ · Միջոցի խռովութիւնը։
ԴԱՆԻԱ · Կայսեր ու կայսրուհւոյն բարեբարութիւնները։ Պրուսիոյ եւեան, վաճառականութիւնն ու ազատ եւ ապրիլ խորհրդոյ ասուեան։ Քանի մը օրինաւորական կը բռնեն։
ԱՆԳԼԻԱ · Բանակը զօրացնելու խօսք։ Ամերիկայ։ Քաղաքական հրատարակութեան պատերազմը։ Փարիզ։
ԳԵՐՄԱՆԻԱ · Աւստրիայի եւ Պրուսիայի մէջ առեւտրական դաշնակցութիւն։
ՀԻՍՈՒՍԻՍ ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆ · Դարձեալ ոգի մը։
ՍՊԱՆԻԱ · Պարսանեալ։ եւ սահմանադրութիւն։
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆ · Գոյութեան արշաւանք։
ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ · Աշխատանք։
ՊԱՆԲԱԼԻՈՒԿ։
ԻՍՍԻՈՒՄՆԱԿՈՒՆՔ · ԱԶԳԱՑԻՆ ՎԱՂ · Վարդ Պատմութեան։

ԱԽՍՏՐԻԱ

ՎԻԵՆՆԱ · ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ 13

ՄԻԼԱՆ ամբոյս ճին կէսարէն ետքը խռովութիւն մը պատահեցաւ։ Առանձնակով, դաշոյնով եւ ուրիշ զէնքերով զինեալ բազմութիւն մը քաղքին զլխաւոր պահակարանին (կասլերէն) վրայ յարձակեցաւ, բայց զինուորները զանիկայ անվնասակ ցրուեցին։ Նաեւ ատրին անդին ալ առանձին զինուորաց եւ պաշտօնակատար վրայ յարձակումներ եղան եւ քանի մը հոգի ալ մեռան կամ վիրաւորուեցան։ Զինուորաց հրամանատարին կոչմանէ եղած ազդու կարգադրութիւնը աս խռովութիւնը նոյն օրը բոլորովին խաղաղցուց։ 80 հոգի ձեռքերնին զէնքով բռնուելով զինուորական դատաստանի տրուեցան։

Լաւ վրայ Ռատեցքի սպարապետը Միլանի մէջ աս յայտարարութիւնը հանեց։

Ազարակրծաց դուռնք մը գաղտնիներով կենալ ամբոյս ճին մթննալու սկսած ատեն Միլան քաղքին փողոցներուն մէջ սուանձին պաշտօնակատաց ու զինուորաց փոխ յարձակեցան, որոնցմէ 10 հոգի սպաննուցին, իսկ 54 հոգի աւելի կամ նուազ ծանր վիրաւորեցին։ Ա՛ամէն լարիներէն զարիրի անօրէնութեան դէմ՝ օրուս մէջ ատուրի գլուխ մի դպալ՝ սոխալած եմ Միլան քաղքին համար ամենախիստ կարգադրութիւններ ընելու, ուստի եւ իմ՝ 1851ին Յունուարի 19ին հանած յայտարարութեանս մէջ ըրած ազատնալիքներուս համեմատ հետեւեցայ հրամանը կու տամ։ Ես Միլան քաղաքին ամենախիստ պաշարման վիճակի մէջ կը դրուի, այն որ ամէն հետեւութիւններուն ատուրի խառնութեամբ ի գործ պահ՝ որ դրուի։ Ամէն կասկածելի օտարականներն անմիջապէս Միլանէն դուրս պիտ՝ որ փնտռուին։ Ես Միլան քաղաքը պիտ՝ որ հոգայ միքաղաքներուն ապրուստը բոլոր իրենց կենացը ժամանակ, նշանակ մեռանողներուն ընտանիքը։ Ես Միլանցիս որ աս խռովութեան պատճառ ու սկիզբ եղողները կոչուտ՝ թեան ձեռքը յանձնուին եւ իրենց արժանաւոր պատիժը տրուի։ Միլան քաղաքը բոլոր քաղաքապահ գօրքին՝ այն որ աս գէպքին պատճառաւ ատուրի նեղութիւններ կը կրէ, արտաքոյ կարգի առուլը պիտ՝ որ վճարէ։ Բայց աս տուրքին ապրան են ան անձինք՝ որոնց անբարութեան կողմն ըլլալը յայտնի է, ինչ վիճակ ու առտիճանէ որ ըլլան։ Լ՝ Ինչութեան ցուցուցած չափին համեմատ Միլան քաղքին վրայ ուրիշ արժանաւոր պատիժներ ու տուրքեր դնելն ինծի կը պահեմ։ Հետաքրքրութեան տիրոջ հանգիստ ըլլալու համար կը ծանուցանեմ՝ որ թնդանօթաձիգ (Լոմ պարտիզանի) ուրիշ տեղերը խաղաղութիւն տեսնելու ինչ ըլլալու։

Լրտեսներ եկող ըլլալն ալ կը հաստատեն որ քաղաքը կատարեալ հանդիստ է։ միայն եղած խռովութեան պատճառաւ բարեկենդանի ուրախութիւնները քիչ մը ժամանակ միջոցով՝ ատուրի մեծ վնաս տուեր է։ Զէնք ձեռքերնին բռնուողներն 6 հոգի կախուելու եւ մէկ հոգի հրացանով սպանուեցաւ։ Թիանդամայն շեղուելոյի սահմանները կենուորներով գոցուելով՝ հաղորդակցութիւնը կտրուեցաւ։ — Լրագրիները կը հաստատեն թէ ընդհանրապէս Լոմբարտիոյի գաւառաց բնակիչները շատ տհաճութիւն կը ցուցնեն աս անհամեմ եւ վախճանաղուրկ եւ. միայն իրենց վրայ նորանոր կասկածներ, խռովութիւններ եւ վնասներ բերող գործողութեան վրայ։

Ս Լինեանի Փրէ լրագիրը Միլանի մէջ պատահած խռովութեան վրայ ասոնց 10ին հատուած մը հրատարակեց, որուն մէջ կ՝ասի՝ թէ նոյն խռովութիւնը Գաղղիայի կառավարութեան դրդեմամբ եղած ըլլայ։ Սակայն Ս Լինեան լրագիրն ասիկայ բոլորովին կը մերժէ ու կ՝ըսէ որ Փրէ խմբագրիչը Աւստրիայի բարեկամ՝ սէրութեան մը վրայ ատոնց ամենեւին ապացոյցի մը այսպիսի հրեշային յանցանք ձգելուն համար՝ պէտք է որ պատասխանատու ըլլայ։

ԳԱՂԳԻԱ

Կառավարութիւն ու կայսրուհւոյն՝ իրենց հարստութեան աստիճանը ցուցուցած ժողովրդասիրական գործերը՝ ազգին սիրան իրենց կապելոյն։ Ընդհանուր մեր անցեալ թերթին մէջ ծանուցինք կայսրուհւոյն իրեն համար պատրաստուած 600,000 ֆրանքն ազքատաց տանդակութեան դարձընելը, որով իր մեծանձն ու միանգամայն բարեզգած սիրտը յայտնեց։ Կայսրն ալ Յունուարի 30ին՝ այսինքն հարսանեաց օրը 1851ին Պեկանի դէպքերուն առթիւ բանտարկեալ յանցաւորներէն 3000 հուսոյ շնորհք բրաւ։

— Ամենքս քանի մը կայսերական հրովարտակներ կը հրատարակեմ, որոնց գլխաւորներէն մէկն է Փետրուարի 3ին հրատարակած հրովարտակը, որով կայսրը մշակութեան, վաճառականութեան ու արուեստից խորհրդոյ ասուեան մը կը դնէ, որն որ ներքին գործոց պաշտօնէին իշխանութեան տակ պիտի ըլլայ ու հետեւեալ անգամները պիտի ունենայ, մէկ գահերեցի փոխանորդ, երկու ծերակուտի անդամ, երեք օրէնդիր ժողովի անդամ, երկու տերութեան խորհրդական ու վեց՝ մշակութեան, արուեստից եւ վաճառականութեան մէջ երեւելի եղող անձինք։ Ես ատեանին գործքը պիտի ըլլայ կանոնաւորութեան կոչմանէ առնելը դրուած մշակութիւնն, վաճառականութեան ու արուեստից ամէն խնդիրներուն վրայ իր կարծիքը յայտնել։ Ատենագրական վաճառականութեան ու նաւարկութեան դաշնոց ատենագրութիւնն, մաքսի սահմանն, եւ գաղթականութեանց ու Ալժիրի առեւտրական օրէնսդրութեանց վերաբերեալ օրէնքներն ու հրամանագիրները նոյն ատեանին առջեւը պիտի դրուին։ Փոխարքը մանաւանդ դէպքերու վրայ որոշ գաղափար ունենալու համար կրնայ անանկ անձինք ալ կանչել, որ կարենան իրեն տեղեկութիւն տալ։ Նաեւ պաշտօնէին հրամանաւը կրնայ արտաքին քննութիւն կամ խուզարկութիւն ալ բնել։ Պաշտօնեաներն իշխանութիւն ունին աս առնանին մէջ մնելու եւ կրնան գործակալ ալ խնդրել՝ ժողովին տեղւոյն գրուած խնդիրները մեկնելու համար։

— Փրէ Փետրուարի 6ին կը գրէ թէ Աս առատութիւնը օրինաւորական կոչմանն վերաբերեալ շատ մարդիկ բռնեց։ Ցը սէն Փրիէ գիւղաքաղաքն զօրապետը, Ալմազանի դուքս՝ Սպոնիայի Ամագրի, որ, Ինեն տը Ուովիկոյ, տը լա Փիէա ու տը Վիլլարոյ իրենց բնակարանին մէջ առնուելուն։ Ասոնցմէ զատ օրինաւորական կոչմանն վերաբերեալ ուրիշ շատ անուններ ալ իրենց բռնուած կը լսուին։ Ձերբակալութիւններն առտուան ժամը 6ին ու 7ին մէջ տեղի եղան, բանտուողներուն տներն ալ կը քննուին։ Բայց բռնուած անձանց չեր լսուեր թէ ի՞նչ պատճառի համար կը բռնուին։ Լինոէ՝ Ինոմատ լրագրին մէկ թղթակցին գրածին համեմատ ամէն լրագրիներու արդէն եղած է եղեր, որ ոս ձերբակալութեանց վրայ ամենեւին յիշատակութիւն չընեն, սակայն աս տպագիրը Փրէ լրագրին հատած ատենն տպագիրն իր նոյն թիւը տարուած է եղեր ու անոր հետեւ նոյն լուրը տուողը միանակ աս լրագիրն է։

ԱՆԳԼԻԱ

Լոնտոն, Յունուարի 27։ Մոնինի Հերալտ լրագիրը կ՝ըսէ թէ Լարա Բարիզեցի խորհրդոնոցին առաջին նստան մէջ անգլիական բանակը զօրացնելու առաջարկութիւն պիտ՝ որ ընէ։ Ես լրագրը նաեւ ուրիշ կոչմանէ ալ կը հաստատուի։ Բայց կը կարծուի որ Հարիւր 12,000 նոր զօրք կրնայ ժողովուիլ, որովհետեւ վերջին առիններուն դարձեալ բանտանքը զօրանոցի մէջ ապրելու յոժարութեան մեծ վնաս բերաւ։

— Տուվրին ատրութիւնները նորէն պիտ՝ որ զօրացուին։ 240 նոր թնդանօթի իրենց բարեկամական բերանը դէպ ի ծով ու զաղթական ծովեղերքը պիտ՝ որ դարձընեն։ Թիանդամայն թնդանօթաձիգ զօրաց երկու բաժին Տուվրը պիտ՝ որ խրկուին։

... Կաբ-Մանդրէզ լրագիրը Բարիզեցոյ հրատարակութեան պատերազմը լմընցած կը հրատարակէ, եւ զօրաց ուրիշ բան չմնաց ընելու, կ՝ըսէ, բայց միայն ցրուած ու վիհատած թշնամեաց պարսիկ գնդերը հալածել։ Սկսելոյ ատենի ցեղապետը՝ որն որ Ընգղիայոյ ձեռքն ինկած է, մահուան դատապարտեցաւ, բայց եռքը կեանքը շնորհուելով՝ մահուան պատիժը ցկեանս աքսորի փոխուեցաւ։ Ցեղապետը մահուան վիճակ հոնդարս սրտով լսած էր, բայց աքսորին վրայ մեծ արտասուութիւն ցուցուց։ Շատ ցեղերը արտաքոյ կարգի ոնոնորտ գաղափար ունին հայրենեաց՝ դուրս ուրսորուելու վրայ։ — Նորագոյն լուրերը կը ծանուցանեն թէ Նորնաս գարձեալ Քանիրատանցոյ հետ պատերազմի ոկսելու նշաններ կան։ Գեռ անձնատուր ըլլալու առաջարկուած խնդիրներն եւ ոչ մէկը հնազանդեցաւ։

— Լա օրերս դարձեալ Անգլիայի երես-երի ընտանիք մը, այսինքն Լորտ Զարլզ Բիրնիի եւ իր տունը (Պամի բողոքական եպիսկոպոսին աղջիկը) կամիսոլիկէ եկեղեցի գոգը դարձան։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ԳԵՐՄԱՆԻՑ՝ շատ լրագիրները միաբերան կը հաստատեն թէ արգէն յաջողութեամբ կատարուեր են Լուսաբիայի ու Պրուսիայի մէջ ըլլալու տեղերուն դաշնակցութեան խօսակցութիւնները, որոնք Պէրլին կ'ըլլային եւ որոնց մէջ Աւստրիայի կողմանէ Երեւելիութեան էր Պր. Պրուք՝ յատկացուած վաճառականութեան պաշտօնեան։ Ան խօսակցութեանց արդիւնքը հիմնց Ալիենս խորհուած է, որ հաստատուի։ Միւնիխիոյ լրագիրը հետեւեալ խորհրդածութիւնը կ'ընէ նոյն քաղաքային-առեւտրական խնդրոյն վրայ։

«Օրեցուն անգամ մեր յոյսը յայտնած ենք թէ արշաւի որ յալթելու գժտութիւններ ալ ըլլան, ան դերմանական ազգի եւ առեւտրի խնդրոյն մէջ վերջապէս յալթող պիտի ելլայ եւ միապետներու քաղաքավարութիւնը։ Ուրիշ հիմնով իր կատարման երեւելոյն մնալիկոս։ Մենք բարեմիտ համոզուած ենք, որ առաջ մեր ունեցած ջերմեռանդութիւնը Գերմանիայի ամէն կողմն ալ մտերակից կ'ելլայ, ինչպէս որ գերմանական ընդհանուր ազգին սիրոյ քաղաքային միութեան համար հարկաւոր եղած ամուր հաստատութիւնը միայն ան քաղաքային-առեւտրական միութեան մէջ կը գտնէր, որն որ հիմնուած է ազգի կիրքով յուսալի կ'երեւայ։ Պարձեալ ան միութեան մէջ կը գտնենք Գերմանիոյի համար ամենապատուաւոր ապահովութիւն մը ազգային տարբեր հանգամանքներու ամէն դէպքերուն դէմ, ուստի եւ ամենահաստատ երաշխաւորութիւն մը խաղաղութեան պահպանելու համար։ Թէպէտեւ ան խօսակցութիւններուն գ	եւ միայն Աւստրիայի երեսփոխանին ու Պրուսիոյի կողմ ավարութեան մէջ եղած ընդունած են, եւ դեռ երկու կողմանէ որոշիչ գնահատութեան տակ պիտի ձգուին, այսինքն մէյ մը ան ազգերուն կառավարութիւնէն, մէյ մ'ալ մէկալ մանուկից դերմանական տերութիւններէն, եւ ասոր ալ պէտք է սպասել, տակաւին ոչ որոշեալ նոյն խօսակցութեանց վրայ ընդհանրապէս ան կ'ըսուի, որ Վիենայի մէջ եղած առեւտրական գաղտնի ժողովներուն Ս. յարգածին մասնակցողներ հանդիսացան։ Ս. յարգածը բոլոր նոյն տերութեանց միջոցաւ դրկուած հանձնարարեալ մը եղաւ, եւ առանձկալ ամէնն ալ որոշապատակաւ յաջողութիւն տնտեսեն դերմանական մեծագոյն եւ առեւտրական ընդարձակ միջոցներն որոշումն ու կանոնաւորութիւնը տալու համար։ Պէրլին սկսելի նոր խառակցութեան երեսփոխան խուրելու, մասնաւորապէս որ իրենց ի սկզբանէ ի վեր վճռած բանին իրագործուելուն համար։ Ան ալ ոչ ոտով մեկ կանմնեն իրենց արդէն բան մասին տնեցած քաղաքային-առեւտրական միութիւնն ու անոր վրայ եկող (հաստատեցեալ առնուած) հարկի գաշնակցութիւնը կը պահուի, մեկալ կողմանէ ալ կը սատարեն մեծագոյն քաղաքային-առեւտրական գաշնակցութիւն մը, որն որ բոլոր Աւստրիայի կայսրութիւնը մէջը կ'առնէ եւ որուն հետեւութիւնները Գերմանիայի համար օրէ օր աւելի եւս օգտակար պիտի ըլլան։ Որ յուսալի որ ան փոփոխութեան նպատակը շուտով ձեռք կը բերուի. գէթ ասիկայ յուսալու ամենէն ազդեցիկ հիմունք։ Ասով նպատակ մը կ'ունենանք, թէ ինչ որ գերմանական ընդհանուր ազգին մէջ միայն մեկ կողմը մնած ելով կ'ելլայ նէ, անպատճառ կ'անցնի ու յարիր կը բերէ, ուր ասոր հակառակ երբեք հաստատակայ դարձակցութիւնամէն ու միութեամբ, ինչպէս նաեւ ամենուն իրաւունքը գիտելով կ'ը ելլայ նէ, օրհնութիւն կը բերէ։ Ան պատրաստ ներկայ ընդհանուր մէջ ան ասոր-ճանի ամենուն ազգին կը գայնէ, որ կը յուսանք թէ ասիկայ եւեւ իր նպատակութիւնը ոչ թերատեսութեամբ զանոյ կ'առնուի, ոչ ալ իր բան յարդէն վար կը հատնուի։»

ՀՌՈՄԱՅԻ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՌՈՄ, Փեթրուարի 1։ Մեսսանիէ պէ Ռոմինոյ լրագիրը կը հաստատէ որ Կարդինալաց ժողովը մ'եղաւ, որուն մէջ Վէտարլոյ իմացուորին ըրած առաջարկութեան, այսինքն Հռոմի տերութեան վերաբերեալ Բենեւենտոն ու Խոնգեդորմոն 2 միլիոն տուգութիւնէ Վէտարլոյ իմացուորին ծախելու վրայ խօսուելով՝ նոյն առաջարկութիւնը միտմանցաւ։ Թէպէտ եւ կրնայ ըսուիլ որ ան տուգութիւնները նեղապրական գաւառներն շրջապատուած ըլլալով՝ դրամական շահուն նկատմամբ, եկեղեցոյ տերութեան աւելի վնասակար քան թէ օգտակար են, բայց մեծագոյն խորհրդարանական կարգադրութիւններուն ալէկ երեւցաւ որ ան սկիզբը պահեն, որն որ թոյլ չիտար եկեղեցոյ աշխարհային տարածութիւնին մէջ տարաձգուիլ։ Գալով, կ'ըսէ նոյն լրագիրը, աւելի ընդունելի կ'ելլայ փոխանակութիւն մ'ընել, որուն գրիչնակը II. ամիսոց տարեկրութիւնով մէջ կը տեսնուի, եւ դեռ նորութիւն Նեապոլոյ եւ Հռոմայի տերութեան սահմաններն որոշելու համար՝ այնպիսի փոխանակութիւն մ'եղած է քանի մը գեղ իրարու տեղ առնելով տարով։ Բայց կ'երեւայ որ այսպիսի փոխանակութեան խնդիր մը գեռ չէ եղած։

ՍՊԱՆԻԱ

ՄԱՏՐԻՏ, Յունուարի 27։ Պարլիամենտոյ կիսակոր թեպանան Լեգինէ կոմսուհին իրեն ամուսին ընտրելուն համար հոս մեծ ցնծութիւն եղաւ։ Նշանակեալ թագուհին այ ասոր շատ ուրախացաւ, որովհետեւ Թէպանան կոմսուհին իրեն միշտ սիրելի էր։ Իսկ քաղաքահմուտը կը վախնան որ ան ամուսնութեամբ Պարլիամի եւ Սպանիայի մէջ եղած մտերմութեան գաղափարներն օրէ օր աւելի հաստատուին, եւ պարտութեամբ ալ առանց բանի մը միս դնելու սահմանադրութեան դէմ գործելու ձեռք զարնեն։ Ան օրերս գեղապանոց մէջ արաքոյ կարդի մեծ շարժում մը կար, եւ աւելի գարմանալի երեւցածն ան է որ Պէտարոյ դեսպանը Պարլիամի գեսպանին հետ ուրիշ անգամներէն աւելի առեւտրոյ մէջ է։ Զաքարոյ գիմոդրական կոյսմակցութիւնը բոլորովին յոյսը կորած է, չէ թէ միայն ան դեպքին, այլ ամենայն հանուր ալ՝ որ թագուհին Դարմաքեղ ապրարտութեան Պէարիցէն խրկած էրկրորդ նամակն ալ (որուն նոյն զրաքանչիւրը կրկին անգամ թագուհւոյն կաղաչէ որ եւս առնէ իր վիճենա երթալու հրամանը, որն որ զինքն արտորելու պէս բան մըն է,) Ռանդալիին խորհրդովը մեկալ գնել տուած է։

Կոնոդիխոնոնէ լրագիրն այսպէս կը գրէ։ Գանեսարի 8ին Ս. Սարիսանէն եկած նամակները կը ծանուցանեն, որ սպանիական կառավարութիւնը, թէպէտ եւ հաստատուն որոշած է որ դիմաւորութեան սկսելուն իր ամբողջ զօրութեան մէջը պահէ, բայց մեզի մէջ ան ալ հաստատուն դրած է, որ սահմանադրութեան փոփոխութեան համար նորէն հրատարակուած առաջարկութեանց մեծ մասը եւ առնէ։ Թագուհին կ'ուզէ որ այլեւայլ միջոցներով, գիմոդրական կոյսմակցութեան ամէն առիթը վերցնէ։ Ասոր հետեւութիւններն են, նախ գահընկեր գէմ եղած դաշնակցութիւնը լուծել եւ երկրորդ քանի մը զօրավարներն ալ՝ որոնք սահմանադրութեան առաջարկեալ փոփոխութեանցը նեղասիրութիւն ընդդիմութիւն մ'ունենցած կ'երեւնան, կառավարութեան բանտ քաղաքավարութեան կողմէ համաձայնցընել։ Բայց հիմա որ սպանիական կառավարութիւնն ուսանելով իրեն որոշած նպատակին հասնի, կ'երեւայ որ միտքը դրած է ամենայն ինչ զոհել եւ միայն ան բանը յառաջ տանիլ, որն որ իր կարծեաց նպատակով իմ իր սեպհական իրաւանցը եւ իմ Սպանիայի ժողովրդեան օգտին պատշաճ ըլլայ։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ

ԼՐԱԳՐՈՑ ան տարբեր առաջին թուղթը ծանուցինք Գորատարդոյ ապստամբութիւնն ու բարձրագոյն Դրան զինուորներ նորէն հնազանդեցնելու համար բանեցուցած միջոցները, որոնց վրայ հետեւեալ երկու թուղթերուն մէջ ալ հաստատուն խօսեցանք։ Երեմ անկէ ետքը նոյն նիւթին վրայ յուսիթիւն պահեցինք նէ՝ ասոր պատճառն ան էր, որ եկած լրերն ըստ ինքեան ծանրակշիռ չըլլալէն զատ՝ շատ ալ շփոթ ու իրարու անհամաձայն էին։ Հիմա կրնանք ան մեծակշիռ ու որոշ լուրը տալ, որ Լոմէր փաշան եւեւ է եւեւ յաջողանալով՝ Գարատաղի ապստամբներն դրեթէ կէսն առած է։ Ինչպէս յայտնի է՝ ան փոքրիկ իշխանութեան երկիրը ութը գաւառակ (Նահիյէ) բաժնուած է, եւ Յեղդա գիւղը հիւսիսէն գէպ ի հարաւ վազելով՝ բոլոր երկիրը երկուքի կը բաժնէ։ Արդ Լոմէր փաշան նոյն գաւառակներուն հրամանը, այս ինքն՝ Յեղդայեն արեւելեան կամ ձախ կողմինները առած է։ Իսկ Դարատաղցոյ երկու գլխաւոր գնդերը, իւրաքանչիւրը 1500 հոգւոյ, ուրանցմէ մէկն իրենց բուն տիրոջ իշխանը՝ Ցանիլցին, եւ երկրորդն՝ անոր հօրեղբօրը Փեգրոմիչին հրամանատարութեան տակն են, նոյն Յեղդա գիւղին աջակցութեան կամ ապահովութեան երթալն ելլալ լեռները բաշուած են։ Ան ալ իրարու հարուածներ կը զգուշանայ որ հիմա Գարատաղցիք երկու կողմակցութիւն բաժնուած ըլլան, որոնցմէ մէկը Ցանիլցին առաջնորդութեամբը՝ մինչեւ վերջը գէմ դնել ուզէ, իսկ մեկալը Փեգրոմիչին գլխաւորութեամբը՝ աւելի միտ բարձրագոյն Դրան հնազանդելու։

Յունուարի 22ին (10ին) Լոմէր փաշան հետեւեալ յայտարարութիւնը հանեց։

Պարատաղցիք։ Ձեր մէջէն քանի մը անզգամներ, որոնք գէշ խաբէին, եւ որոնց դարձ անասցեր, ինչպէս նաեւ քանի մ'ուրիշներ՝ որոնք նենգութեամբ ու քանութիւնամբ դեղ ապրեցին ուզել ճանկեն խառնելու եւ ձեր միհամուռ կարգաւորութիւն գէմ գնելու, կարգաւորութիւնը եւ իր զօրքը ձեզի գէմ շարժ եկան։ Ձեր մէջեն խոհեմները պիտի տեսնեն որ դուք զձեզ չէք կրնար պաշտպանել։ Որովհետեւ մեր քաղաքակիրթ էք, ամենեքեան ձեր արիւնը թափելու յարատեւ թիւն չունինք, եւ մինչեւ հիմայ թափուած արեան ու ան ամէն վնասներուն որոնք ձեր անելուն պատճառեցան, պատասխանատու դուք էք։ Ձեր տիրոջը բանակը որչափ մեծ ալ է նէ, անոր ընդդէմ աւելի եւս մեծ է։ Բայց ես խնայողով որ դուք մեր բանակին գէմ չէք կրնար գնել, ամէն կողմ գոնէն հրաման իրկեցի որ սուր ձեր վրայ չպարձակին։ Ասիկայ ըրի, որպէս զի իմ մեհեանս տիրոջս բարձրաձայնին հանձնարարեալ նորանոր չարչարանքը ձեր անելուն հետեւցնեմ։ Պէտք դնողներ բանտ թեթեւամբ ու ցիր ճանապարհ բերելու, իսկ գրեալներն ու անմեղներ եկեղեցիներուն թիւ-զարթիւն տալու որոշած եմ։ Ասոր համար յանձն իմ կոչեր առ յայտարարեմ ձեզի հետեւեալ քաղաքը կը ծանանցնեմ։ Ա. Ինչպէս մինչեւ հիմայ, նոյնպէս ապէն ալ ձեզի հոս առաջ եւ առաջնորդային պաշտօնները կատարելու ազատութիւն պիտի տրուի։ Բ. Ինչ ամենեն ինչ բանեն պիտի ազատ ընդունի, այլ ինչպէս հնդէ իմ մեհեանս կարգոր յանձնեց, կարգաւորեալ կառավարութիւն մը պիտի դրուի։ Գ. Հարկերն ալ նոյնպէս պիտի ազատ մնան, ինչպէս որ մինչեւ հիմայ եղեր, եւ ամէն մեկուն վրայ մեկ ղրաստիտ (ֆերման) պիտի գրուի, որոնց որ գաւառ երեւելի ընտանիքներեն պիտի բնակեր։ Ա.ստոյց ամէնը Մեհեանիոյ փոխանցին իշխանութեան տակ պիտի ըլլան։ Դ. Ինչպէս հիմակ եղած որեան վրայ մեր ինքդիր եղեր ամէն տարի պիտի չարուի։ Ե. Թէ որ կրնար ընդունիլ ամենն ու բիշ հպատակներուն ունեցած իրաւունքերը պիտի շնորհուին, եւ ձեզի ինոր պիտի տրուի կարգերեն ամէն քաղաքներուն մէջ աղտաս իշխանութեան հանդարտութիւն ընելու։ Եւ ուսուցչի ու աղուեսներուն գրաղելու։ Որոնք որ ասոր ակրութեան մէջ վանաւորական թիւն ընել կ'ուզեն, կայսերական արդարադատութեան հանձնարարեալ դրաքի բարեկամ տեսարան եմնց հետ գրուած դաշինքերը պիտի վաղելեն։ Զ. Որովհետեւ դուք տեսրաքեան ասմանին վրայ կը բնակիք, պէտք է որ նիմիք ինքնակալին ընդունելութիւն դանիկոյ հաստատութեամբ ու քաղաքավարութեամբ պատկանեք, եւ ձեր գրաստներուն հետ խաղաղութիւն պահեք. ինչպէս որ երկու ինքնակալներն ալ կը բաղձան։ Է. Ամենեն ուրիշ տուրը մը կամ մնար մը պիտի չտաք, բայց միայն ինչ որ գաւառին գրաստներն եւ ոմանց գաւառներուն մեծ գրաստներն հանար, եւ ուրիշ տուրերու համար կը տրուի։ Ը. Որովհետեւ գրաստներն ու մեծ գրաստներուն իրենց աշխատութեան վնասը ժողովրդին կ'ուսանեն, կը պարտաւորին իրենք ալ աղքատներն ուրիշ ինչ եւ իրենց հարատեւութիւնը պարտաւորեալ, եւ ասոր համար պատասխանատու պիտի ըլլան։ Թ. Ամ յարատեւութիւնը ձեզի ծանու ցուցնուն ալ՝ ամէն գաւառակ ինքն պատասխան պիտի տայ, որպէս զի ես ալ ձեր բարձրագոյն կայսրը տուչիւնը կարող ըլլամ դնել։ Թ. Ազատակ ան է՝ զոն որ իմանամ ձեզի ծանանցանել, եւ որպէս զի կարող ըլլամ հաստատել, զանիկոյ իմ ատարարութեամբս եւ տարարարութեան ինքնակալ կը հաստատեմ։

Ամրիցսարի Քանոնոցէ, 10 Յունուարի (նոր հին գրոյցի) 1853։

Ի ՕՄԷՐ ՓԱՇԱ

Սարատարիա (ՄէՀուէ) եւ հրամանատար բոլոր կարգերական Եւրոպեան բանակին։

Ս Երբին ըները կը հաստատեն որ հիմայ բարձրագոյն Դրան ոչ ոչ քանի մը նիւթերու վրայ ուրիշ տէրութիւնց հետ խօսակցելու սկսելով, հիմակու հիմայ պատերազմական գործողութիւնները դադրեցուցած է։ Բայց մենք ասոր ստուգութեան երաշխաւոր չենք բրլար։ Սմանց ըսածին նայելով՝ նոյն պատճառաւ Աւստրիայի կողմանէ Լայնինկէն կոմսը կոստանդնուպոլիս գացած է։ Նոյնպէս գր. Պրունիէին Գաղղիայէն հոն երթալը՝ ամենք ասոր պատճառաւ կը հասնարին։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ԿԸՐԱՍ ԱՐԱՔԵՏԵՆ, լրագիրը՝ նոյեմբերի 24ին մինչեւ 7 Դեկտեմբերի 1852 ան լուրը կու տայ։ Ալի խան Սիսթանի (հին Սաղաստանի) տիրը, խորասանի պարսիկ կառավարչին պատգամաւորութիւն մը խարդելով ծանոյց, թէ ինք իրեն հպատակ՝ պարսից տիրութիւնը կը ճանչնայ եւ իր ազատանոյ վրայ ան խոստումն ալ կ'ուղղեցնէ, որ ինք անձամբ սահմանները ու վարչական համար երթալու գալու ճանապարհը յերեւակ պէտք ունենի մը կամ սասար ընելոյ վրայ բռնութիւն ընեն, որուն կառարեալ պատասխանատուութիւնն ալ իր վրան կ'առնէ։ Միանգամայն կ'ազատէ եւ կ'ընդունի ալ նոյն իշխան կառավարէն՝ իր հնդերոյ վաշտին համար դրոշ մը, որն որ պարսից տերութեան նշանովը զարդարուած էր, որպէս զի խնացուի թէ ան դրոշը պարսից իշխանութեան պատերազմի դրոշներուն կը վերաբերի։

— Ընդած տարի՝ թեհրանին եւ Որմիայի շրջակայքը՝ հիւսիսային Ամերիկայէն բերուած բամբակին ժնակութեան փորձն ալէկ յաջողելով, կառավարութիւնն որոշեց որ անոր ժնակութիւնը տարածուի։

— Նոյեմբերի 15ին, թագաւորին ծննդեան նախընթեցոյ իրիկունը, իմ թեհրան եւ. թէ տերութեան ուրիշ դեսպաններ բոլոր թագաւորը բոլոր իր գեսպաններ եղան։ Երկրորդ օրը թագաւորը բոլոր իր

աքքունենայ երեւելիներուն մէկուն, իբրեւ բարեմաղթութիւններն ընդունելու։ — Նոյեմբերի 25ին Ռումանիոյ Ուհամմէտ խանը, որն որ Լաբ Ուհամմէտ խանին որդին է, Թեհրան հասնելու պայմանները եկաւ, եւ 29ին գահերէց պաշտօնեայն ընդունուեցաւ։

— Ռոմի, Ռեյնա եւ Գաղիէ թերթերուն սկսելու սաեն կառավարութիւնը ներքոյական տեղերուն պարնային հետեւելով՝ հրամայած էր որ փողոցներն ու հրապարակներն մաքուր ըլլան։ բայց ասոր հետը միայն մաղերուն վրայ ձգուած եւ բան հետեւորդի չպատուուած կ'երեւայ։

ԱՔԵՆՔԱԼՈՒԹԻՒՆ

ՀՈՒՐԴՈՒՑԻ մէջ գտնուած Լիւգէք անուն իշխանութիւնը, որն որ Օլէնոպուրկի ուսագ դպրոցեան կը վերաբերի, իր պեղեան լճին մէջ զարմանալի երեւոյթի մը յառաջ բերաւ։ Ուռաւ մը մորիկը գաղբերէն ետեւ, երբոր ձկնորս մը իր նաւակովը լճակն իջաւ, դիմացը կոյսի մը գտաւ 100 ոտք երկայն եւ 70 ոտք լայն, եւ աս ալ անանկ տեղ մը, ուր լիճը մինչեւ հիսոյ ոտաւորկու ոտք խորութիւն էր։ Դոր կոյսին կիրճակա. (tourbe) լաւուած հողէ բաղկացած է եւ պատառուածք ու խմորերով ուռած գանգուածի տեսք ունի։ Երդէն 1801ին նոյն լճին մէջ մի եւ նոյն տեղը ասոր նման կոյսի մ'երեւած էր, որն որ նոյն սաեն աւանական աշխարհքին մեծ ցոյց բրաւ։ Հաստերը Անգղիայէն ու Գաղղիայէն հոն վազելին գացին՝ նոր երեւոյթին ակնատես ըլլալու համար, որով եւ բանն ալ հին ու հասարակ եղաւ, ինչպէս աշխարհքիս ուրիշ ամէն նորութիւնները կ'ըլլան։ Նորէն 1805ին նոյն կոյսին նորէն ջրին տակ գնաց, ձկնորսները հոն տեղը տասուներկու ոտք խորութիւնամբ ջուր գտան, անանկ տեղեաց մինչեւ որ յիշեալ ձկնորսը նորէն աս կոյսը նոյն գոյնովը գտաւ այնպէս՝ ինչպէս որ իր պապն իրեն պատմած էր։

Պաշտօնական կիրարով հրատարակուած յանկերուն նայելով՝ 1851ին Անգղիայի եւ Ուէլսի երգուեալ դատաւորաց ատեանին տուչիւ եկող յանցաւորաց թիւն է 27,960, ասոնցմէ 21,579 իրենց յանցանքին համեմատ պատժոյն դատապարտուեցան, իսկ 6954 ազատեցան։ 70 հոգի ի մահ դատապարտուած էր, բայց ասոնցմէ միայն 10հոգի սպանուեցաւ, 52 անձինք ցիկանս աքսորուեցան, մէկալները թեթեւ պատիժներ առին, ու միայն մէկ հոգի մը թողութիւն գտաւ։ Բոլոր յանցաւորաց մէջ 22,391 այր, իսկ 5569 կնիկ մնաց։ 1850ին յանցաւորաց բոլոր դումարն էր 26,813, 1849ին 27,816, իսկ վերջի հինգ տարիներու մէջ, այսինքն 1846էն մինչեւ 1851 բոնաւոր յանցաւորաց բոլոր դումարը՝ 141,771։ Ընկից յառաջ եղած հինգ տարուան, այսինքն 1841էն մինչեւ 1846 բոլորը միասին 136,852 հոգի իբրեւ յանցաւոր երդուելոց առջեւ եկան։ Սկովտիոյի մէջ 1851ին 4001 հոգի յանցաւոր գտնուեցաւ, որոնց մէջ 2892 այր եւ 1109 կնիկ կար։ Աս յանցաւորներէ միայն մէկ հոգի ի մահ դատապարտուեցաւ, 15 ցիկանս աքսորուեցան, իսկ 487 քիչ ժամանակուան համար քշուեցան, 907 բոլորովին անպատիժ թող արուեցան։

Ալբերտ սուրբնդակ անուն լրագիրը ընտրեան երեւոյթի մը կը յիշէ։ Թալկիմանչի (Գոմբրայ) ատեն Վալշաի կողմերը՝ գաշտի միջը ջրացաւորեան բանուելով ու ցնցելով՝ իրենց ծակերէն դուրս կ'ելլէին, եւ խել մը ժամանակ դղրդալով ու ատանելով կը ատակէին։ Ուհասարակ կը հասնի որ աս բոնս թալկիմանչի զսրութենէն յառաջ եկած ըլլայ։

Պարչելոնա՝ մտերու ցլամարտութեան խաղին առեն՝ ցլամարտն իր յանդգնութեան զոհ եղաւ։ Պատղամ ցուլը զանիկայ իր եղջիւրներուն վրայ խոթեցաւ՝ իբրեւ յաղթական սուսարանին բոլորտիքը վեր վար պտտցուց, վերջապէս ուրիշ ցլամարտ մը յանդգնեցաւ եւ կատղած ցլին քով ոնչալի մարձեցաւ, որ կրցաւ անոր դէպ ի սիրտը նշան առնել եւ ասրձանակով զարնել։ Ցլամարտը իսկոյն դեռ մեռած չէր, բայց անոր առողջանալուն վրայ շատ տարակոյս կար, ինչու որ ցլին մէկ եղջիւրն անոր աջ կողը խորունկ մտած էր։ Պանիայի ամէն քաղաքն այսպուան օրս իր ցլամարտութեան առաջուան ասպարէզն ունի։ Վեան տարի առաջ բոլոր երկրին մէջ միայն հինգ հատ ասպարէզ կար։ Հիմայ քիչ տեղ անաւաղ ու միայն տոր քարերով (աբեր Բուլ) յատակած կռուարան կայ։ Պարչելոնային ալ այնպէս ըլլալով՝ ցլամարտին դրաքանութեան պատճառ եղաւ, ինչու որ ցլին դէմ ինք միայնք պաշտպանած առեն՝ ոտքին տակի իրաքարերը դրելով՝ սահեցաւ ինկաւ, ու ցլին կատաղութեան մատնուեցաւ։

Եւրոպայի տիրող իշխաններուն թիւը՝ մէկանց համրելով՝ այսպուան օրս բառասունուվեց է։ Ընտանց մէջ կայ Պապ մը, 4 կայսր, 11 թագաւոր, 3 իշխանուհի, 7 ազատ գուքս, 9 դուքս, 9 իշխան, 1 կայսրընտիր, 1 գաւառակոմ (լանդգրաֆ)։ Ա բոլոր տիրող իշխաններուն մէջ երկուքն ամենէն ծերագոյնն է, այսինքն Մէքլենպուրկ-Շէրէլիցի ազատ դուքսը, որն որ 73 տարեկան ու հինգ ամսուան է, ու Վիւրթեմպէրկի թագաւորը՝ որն որ 71 տարեկան ու երեք ամսուան է։ Մէկալ տիրող իշխաններուն ուղիղ՝ 60—70 տարեկան է, մասուիրեալը՝ 50—60 տարեկան, եօթնը՝ 40—50 տարեկան, տասը՝ 34—40 տարեկան, ուղիղ՝ 20—30 տարեկան են։ Իսկ իրենց մէջէն ամենէն երիտասարդներն աս երկուքն է, Պանիայի թագուհին՝ որն որ 21 տարեան եւ երեք ամսուան է, եւ Պարէքի իշխանը՝ 22 տարեկան։ Այնպէս իրենց մէջէն կատարելութիւնը ձեռք առնողներուն ամենէն հինն է Շու

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆՔ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԷՊ

Վարդ Մարգարեան։

Ա. Մարգարեան։

Պոլսակ՝ ունձնակոյն ու ահագնատեսիլը իրրեւ մասածմանց մէջ յենդմած, Նորին այն սնոյնդարար ծոմանց մրրկալից ալիքներեն հրլլար. գիւտ կը փնտռէր։ Ցուրեկատեր շրջեալ բաւառորն իր հեռանարաս տաեն՝ մառաղոյմիներէն միայն լիքանց բարձրարերձ գագաթիներուն վրայ ալծրկած էր, եւ քիչ տաեւուան մէջ անկիրաալ ժողովեցէն եաեւ՝ երկրկրեան թօրգ կոնաշաղեղ մարգին վրայ անցաւ։ Գիտակ նատած՝ առ զարմանալի ու փոռ տաոր բնութեան կը նայէր, եւ սիրան այնպիսի հանդիսնատարի գեղեցիկ թեան տեսար թեեն գմայլած ու գիւթուած էր։

"Աստ եաք առ իրիկունն իմ կենացս նիարն ու պատկերը չէ՝ կ'ըսէր ինքն իրեն։ Չէրեմ, նեղոյցիչ օրն անցնելէն ետեւ՝ քաղցր ու զովարար ցիչ օր մի կ'ինայ կը նատի երկրիս վրայ, եւ հեղեկ հով մը քնարարդնեարուն եւ անոնց բնութիւնոնց վրայ կոս գայ կը հանդչի։ Աստուած իմ վրաս ոյ՝ ծարեկ տարիքս տահեկեն եաեւ՝ ինքս սիրատ խաղաղ թիւն մի, որն որհոս չեկած, դեռատ խաղաղ ու տատանմանական բնութիւնը հնատած, երբեք չեմ ունեցեր։ Ամատ հարատութիւն, վատք ու պատիւ, ամէն բարիք ձեռքս եկին, որոնց մասնիանայուն կը ցանկայ. դիս երջանիկ կը կոչեն, բայց... Բարգաւաճ ու ղատարիք, երբեմն շաղղարան ղինարք զարգատուած, հոատարիմ պարզասրեկ տարբ մէջքս կախուած, որաթեռիչ հեռ գլի վրայ՝ կոտոր եւ յաղթութիւնն կը վարէի։ Բայց հիմայ. հիմակ աւելի երջանիկ եմ՝ լրան թեեն ան փառատրութեան օրերուս մէջ։ Աշխարհիս փոքր որկաղեր կեանքը փնտռ, հիմայ սիրատ հանդարտ է։ Ո՜հ, երիկնիր, շնարհակալ եմ, շնարհակալ, որ ընթացքս հոս ուղղեցիր, տա խաղաղեկ ատատանարանը բերիր դիս։ Շնորհքդ, Ամատատ, ու օգնութիւնդ դիս հարատատեկ արկածներէ ազատեց, քան գօրութիւնդ հոկոյ եղած եւ բիւր բարեաց հատարդ, հիմակ տա հատատիս մէջ, ուրտեղ զատարիք անցեալ օրերս տեսար դեռեքին կրնամ երկու լատատարքս դարձնել։ Դուն, Բարերար, տա աջնարդ է, որ վերջին վայրկեանն ալ դարձ դիս կարենամ ընել, Պատրատատ եմ։

"Պարզ գիշերին երիրը կը դատաւ, մարդ արտաքսաց շաղ մը կանուչ դաշտերը կը ծածկէ. զամ, սիրատ հով մը գլեռ կը ոսկի կ'երթայ։ Ո՞ր ես, սիրելի Վարդ, ուր ես։ Հանդչէլու տաենը կ'ունցնի, բայց աչքս գրեր, սիրելի Վարդ, չիտեսներ. ա՜ր ես՝՝։

Գիտակ այսպէս խոսած տաեն, յանկարծ մատատ մեկ բլոկ գեղեցիկ երդ մը հնչեց, եւ դիշերատաեն օդը նոյն աբատելի մրմունջն միանգամ. ծերատատ ատիանքը հաստատ։

Նշդին հայնն երիտասով կը մնտենար, եւ լմինատաեն պէս՝ քարպատատ մրմունջը թիւդացնոյը քաղ. Գիտակին առջեւն եկատ։ Դիտակ ունայ ատատ։ ատատերդ մատատ պատատեկին վրայ դարձաց եւ անոր ատդատկան կերպարանաց ու ատիատատ թեան վրայ զարմանալով, դարտվոյեր տրատ մը՝ իր ձեռքը պաղնոյ պատատեկին այպէս բատ. "Ո՞ր էիր, անդ ոյ տրայ, գիշերը կիսեց դիտեր որ այնպէս մատի տաեն գիւրատ կրնայ մարդ իր ատիր շափեղ կարդնցնել՝՝։

"Ցաղատիթիւն, հոյր, պատատանանց բարեատատատիթեամբ մատատկը, դուն բանի մը յանձնարարած իր ուներ ընած էիր ինծի, գոնանք ընդդրնելս գացած էի. բայց աս ալ յայտնի է որ ճամբուն ամէն խարշերն ինծի պէս գիւտցող չկայ։ Քա. հրամանատ մատատ դեղն երթալով՝ շատ լարեշներ կը բերեմ։ Պատատատկան ու սիրելի Ատշ երկրին ալ այցելութեան երթալ, ինծի հետ երկայն՝ դեղեցիկ բաներ վրայ խոսելու, եւ քիչ համար ալ՝ Սիրտ բարեկամիս շատ շատ բարեւներ տար, բաս։ Ցետ, սիրելի հայր, աս դեղեցիկ դիրքը, որն որ շքեղ պատակերամ մը գարգարատած է, պարդեւեց ինծի, բանով որ շատ կարգամ։ Ցառատ որ դուն, սիրելի հայր, կը մեկնես ինծի, այնպէս չէ։ Գարձուր աչքդ, տես ինչ գեղեցիկ է դիրքը, ինչ զարմանալի մէջի նկարը։ Ատատծոյ սիրելի ուրբերը նկարատատ են. կարծեմ՝ չարչարանք ու վիշտ, անձկութիւն ու մահ կրեցեր եւ ուրիշ շատ ալեոդ մէջէն անցնելով, իրենց սէրն ու հաւատքը կը ցուցնեն։ Նկատատ աս ամիսիս մարտիկը, ինչպէս իր փեղն պէս հոկոյ երիտասարդ պատերազմի մէջ կը թափանցէ, մեկ ձեռքը վիրաւոր ատր մը, մեկայն՝ կարծես թէ խաչ մ'ատատ, ատեսնի պէս կը կռուի։ Ազգը երկնից շափեղեայ կոմարին, ամէն ինչ ընդունելութեամբ կռուոյ դատոր ծածկում ձեղուան դարձայեր է։ Պատատ, սիրելի հայր, բան ինծի, մի՝ է ան ղլեատ տարանիը, մի՝ իրեն քամ տրիատիեատի կռուոյ ու թեկոյ մարտիկներ, որոնք երկիրն ունչուն եւ երկիրն ունչուտ հարատակերա ամեատ կ'ընտրեն. մի՝ է դիմոյցիր կամ թի շնամին, զարն որ անեղեւոյնի ձեռք մը դեսին կը կոծանէ եւ անոր տրեսամբն հրաբրիթ ատատիներ կը տնեն։

Ինչպէս դեղեցիկ ատատանները կարծես թէ երկու արեւդատիներ էին, իր դեմքը կրակ ու բոց կարատ՝ յատատոր կարծես կը ցոլացնէր, կարտիր շրթունքներն զարմանալի խոսքեր կ'ելլէին։ Գիտակ յանկի եւ ատատատիեատի դեղեցիկ պատատանեկին նայելով՝ անոր սիրոյ թեատիանդոյ շատ զարար նեատեր նեատեց։ "Որդեակ, բատ, բնութիւն ատչատի գրվեատ տարտ իրատատնդ տատնդա։ Ատատատ եւ անդատմանդոյ սիրտ մ'ալ բնութեան վրայ եղած գեղեցիկ թիւնը աւանելով կը կարկնայ։ Բնութիւնն վրայ մատեր էր միայն պէտք էր որ մարդուն սիրտը շարեր եւ անոր շքեղ թիւն ցատրն շնորհակալ բլլար։ Բայց մարդ խոսքը թեատատանելու փարատած չէ։ Աբեզատատ ատեիթեկ վատոր ատեատելով՝ ատրատ կ'ելլայ. շանթեր շատ ատեկա, պատատի՝ երկնային կամարը ատատանելու տատն՝ կը գողգողայ։ Մարդին՝ գեռ մեր կրնաքին դարմանալիքը չըմբռնած Ատատատ ահագին ու գարշելի էր իրենց, Անոր բարկութիւնը գատրեցիներու միջոցները գոհերն էին։ Բնութիւնն մէջ գանատոյ նեիթերուն, հրոյ, տրեպական եւ ատոյց նման բիւր տրատրած՝ ատատծոյ անուն ու գոտ. ատչն կա. ատչն եւ. կա ատն, թեպեա ատրատծոյ ու Աբարչին գանատատ թիւնն իրենց ալ կը ատատեին։ Ատատած ճանչցող թեր դինը ոգի մը բիւր գանչելիքներով. բայց անոր՝ Ատատած հոգը էր եւ ոչ թէ սիրոյ Ատատած։ Մարդուն կատարելն ու շրնան քանատեցար, երբ որ հրեշտակն ու մարդն պայծառ ատոյն եւ անոյ ոչխարհիս չարս ծայրը շոգան լոյս մը հրատատ։ Գիժրատատ ու հեզուկ մարդը շատ բան տարբերեր ատատ։ Հեթանոսոց հոգին ու ատրը, այլեւայլ բանութիւններով շատ գոգատեցան. բայց ա՜հ, երանի թէ ատատոց գօրութիւնը բարարվին ջնջուէր։ Ա՞ր հատատքը լատոյ պէտ շատ ատչատաս, հիմանատութիւնն անատնդ գահավիժեցաս, եւ օրէ որ անեարեւոյթի կ'ելլայ։ Ա՞ր գեռակ, սիրելի Վարդ, բնութիւնը միշտ նոյն է, անոյատ գաղատ բաները քիչի չեկնատ տարվելիքներ։ Բայց կայ տարվերութիւն՝ հեղեղին. կայ ուզիղ շատիրը միշտնդատ՝ հեղեղոյ ոյ ծատատ։

"Ամոյա՞ր, սիրելի Վարդ, ինչու հեղեղայնները շեատեւցան։ Հոս բարեբախտն իր փրկութեան հատոյ Ատատծոյ շնորհակալ կ'ելլայ, գժ բանատր միրի ատատ թիւն կը թեպրէ, մեղատն ու յանցատրը իր յանցանքներուն թեատոյ թիւն կը դատի։ Ուրեմն գատ ոչ, Վարդ, հեղեղին մի մատատ, անկիր փախչելով՝ ատրատհատատ եւ թեպեի եատմիս մ'ելլայ, պատ դի Ատատած ոչ, քիչի չփախչի։ Ա՞ս կենաց նատ շատ կ'անցնի կ'երթայ, աշխարհիս փատատութիւնը մեղ հետ վեհ կ'ելլեցիր. ա. պատ կամ ոգքատի դատատն պատատաբ մեկդի կը դնէ եւ. մեկեն աչքը կը փոյլ։ Դարձեան ատրեքներուն մէջ եղած պատատնին, որ կատարեալն ու արծատատիթեր ատիատակալ ծերն ալ մի եւ նոյն ճամբէն կ'երթան, բայց ատեն մեկն թեղ տարվերատ է ատատ։ Բեր, սիրելի Վարդ, բեր ատատք միտդդ, երբ որ ես թարգ չեմ ըլլար, եւ չեմ կրնար օգնել. կեցիր եկեղեցոյ մէջ, որն որ քեզ միշտ կը պաշտպանէ։ Ամոր օրէնքներն ու կանոնները յարգէ եւ իր պաշտօնեայքը մեծարէ։

Վարդ գեղեցիկ վարդի պէս բացատ, ծերատատն խոսքերուն միտ կը դնէր, եւ. բանեներուն վրայ հանդատելով՝ յարդն ալ իր սրտին խոսքը կը թեռէր եւ գգաշնութիւնատ կը պահեր։

Արեւատի եղեն մանչատի նման լեռներէն շատ վեր բարձրացած էր գիշերատատ աչքը եւ իր զուարթ տրաք լոյսը բոլոր դաշտերու վրայ կը տարատէր։ Գիտակին ընակարանին յատմ եղող հեղեկ կարկաչող փատակին ատ լեռդ վրան իր ճատատոյ ոյնիները ձգելով՝ գոդոցման ու շարժուն ալիքը, մարդ տրատատեկ Ջաքը Վարդայ եւ Գիտակին տրատերը կը զմայլցնէր։ "Վարդ, բատ Գիտակ, ալ երթանք դիշերատ ատ Հանգիստ վայրերը՝՝։ Պատատին ատեղիքատ ատր եւատ եւ կոմայ կամաց հոգնելին երթալով ատ. երկեկեատ ատրեքն երկինք խրոխկելով, իրենց խոսատ ատեղատոյ ոյցերատ կ'ելլեին։ Բայց իրենց հանար խոսատ չէր. ոյլ. քաղքը եւ հանդիստատեատ։ Քանը վատատ ձեռքով իրենց բերը գոյնց, բայց Ատատծոյ աչքը վրանին բաց էր եւ կը հսկէր։

ԸՆԹԱՑՔԻ ԳԻՐԵՐԵԳՈՒՅՑԻՆՆԵՐ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ, ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ 12

Ամստերտամ 100 ընթացիկ փոխարէն	—	արծ.	փիաստր	2 ամիս
Լէգհորն 100 ընթացիկ փիաստրն	110¼	„	„	¼ „
Լիվերպուլ 300 Գոսպան. լիրա՝	107¾	„	„	2 „
Լոնտոն 1 փաունտ սգերլիզ՝	10.50	„	„	1 „
Համպուրգ 100 ռայխսմարք՝	211½	„	„	2 „
Մարսիլիա 300 փրանք՝	—	„	„	2 „
Միլան 300 աւստրիական լիրա՝	109¾	„	„	2 „
Փարիզ 300 փրանք՝	130½	„	„	2 „
Իրանդի. աս. Մայն 120 փիաստր՝	109¼	„	„	3 „
Պոլիս (Հնոյնոյսով)	440—444 փ.		„	31 որ
(Գիւար. 7) (Գրդեմոգր.)	468—470 փ.			

Վ. Ի Ի Ե Ն Ն Ա
ՊԱՔՇՊԱՆ ՍՈՒՐԲ ԵՂՇՈՒՆԵՆՔԵՆՔՆԵՐ ՎԱՆՔՔԷ